

TAŞKÖPRİZÂDE KEMÂLEDDİN EFENDİ

baîn Tercümesi, Kasîde-i Bür'e Tahmîsi ve Süre-i Kehf Tefsirine Hâşiye (Beyazıt Devlet Ktp., Veliyyüddin Efendi, nr. 377) sayılabilir. Ayrıca II. Osman'ın emriyle kaleme aldığı bir *Şehnâme*'si olduğu belirtilir (Atâî, s. 642). *Târîh-i Sâf*, başta Osmanlı Müellifleri olmak üzere birçok kaynakta Kemâleddin Efendi'ye nisbet edilmişse de Hüseyin Gazi Yurdaydın ve Necdet Sakaoğlu neşrinde bu eserin Bostanzâde Yahyâ Efendi'ye ait olduğu ortaya konulmuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, A.RSK, nr. 1481, s. 73; Selânikî, *Târîh* (İpşirli), I, 241, 312, 447, 605-606, 638, 720, 741, 764, 769, 787; Atâî, *Zeyl-i Şekâik*, s. 641-642; Hasanbeyzâde Ahmed, *Târîh* (haz. Nezihi Aykut), Ankara 2004, II, 927; *Topçular Kâtibi Abdülkadir (Kadrî) Efendi Târîhi* (haz. Ziya Yılmaz), Ankara 2003, s. 405, 564, 710, 740, 755; Peçuyulu İbrâhim, *Târîh*, II, 348; Solakzâde, *Târîh*, s. 700; Muhibbî, *Hulâsatü'l-eşer*, III, 356-357; Nâimâ, *Târîh* (haz. Mehmet İpşirli), Ankara 2007, II, 460; Hammer (Atâ Bey), VIII, 198-199; *Sicill-i Osmânî*, IV, 80; *Osmanlı Müellifleri*, I, 347-348; TCYK, I, 710; Danişmend, *Kronoloji*, III, 278-279; Abdülkadir Karahan, *İslâm-Türk Edebiyatında Kurk Hadis*, İstanbul 1954, s. 214-215; Cahid Baltacı, *XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri*, İstanbul 2005, II, 476, 661, 738, 779; Mehmet Akman, *Osmanlı Devleti'nde Kardeş Katli*, İstanbul 1997, s. 105-106.

MEHMET İPŞİRLİ

TAŞKÖPRİZÂDELER

Bir Osmanlı ulemâ ailesi.

Ailenin menşei Taşköprizâde Ahmed Efendi'ye göre Orta Asya'ya dayanmakta olup ilk mensupları Cengiz Han'ın batıya akınları sırasında Afganistan ve İran üzerinden Anadolu'ya gelerek Taşköprü'ye yerleşmiştir. Ailenin ilk meşhur siması Hayreddin Halil Efendi b. Kâsım b. Hacı Safâ'dır (ö. 879/1474-75). İlk tahsilini Kastamonu'da yaptı, daha sonra Bursa ve Edirne'de öğrenim gördü. Ardından Taşköprü'ye dönüp Muzafferîye Medresesi'ne müderris oldu. Fâtih Sultan Mehmed kendisini yeni kurduğu Sahn Medresesi'ne müderrislikle davet ettiği halde Taşköprü'den ayrılmadı. Ulemâdan Niksarlı Muhyiddin Mehmed Efendi'nin kız kardeşiyle evlendi. Muslihuddin Mustafa ve Kivâmüddin Kasım adlı iki oğlu da ilmiyeye intisap etti.

Taşköprizâde Ahmed Efendi'nin babası olan ve 857'de (1453) doğan Muslihuddin Efendi, II. Bayezid tarafından Şehzade Selim'e hoca olarak tayin edildi. Kısa süren Halep kadılığı dışında babasının tavsiyesine uyup ömrünün müderrislikle ge-

çirdi ve İstanbul'da vefat etti (935/1529). İsmâüddin Ahmed (meşhur Taşköprizâde) ve genç yaşta vefat eden Nizâmeddin Mehmed adında her ikisi de ilmiyeye mensup iki oğlu oldu. Aynı zamanda "Hilmi" mahlasıyla şiirler yazan Muslihuddin Efendi'nin *Vikâye* ve *Miftâh* üzerine hâşiyeleri, ferâiz ilmine dair bir risâlesi bulunmaktadır.

Hayreddin Halil Efendi'nin küçük oğlu olup 867'de (1462-63) doğan Kivâmüddin Efendi iyi bir tahsil gördü ve Müeyyedzâde Abdurrahman Efendi, Molla Lutfi, Hatibzâde Muhyiddin Mehmed gibi tanınmış âlimlerle beraber oldu. Çeşitli medreselerde müderrisliklerde bulunup İnegöl İshak Paşa Medresesi müderrisi iken orada vefat etti (919/1513). Aynı zamanda Şeyh Hamdullah'tan ders almış bir hattat olan ve II. Bayezid için çeşitli eserler istinsah eden Kivâmüddin Efendi, bazı meşhur eserlere ta'lîkâtlar ve Teftâzânî'nin *el-Mu'tavve'lî* üzerine bir risâle yazdı. Taşköprizâde Ahmed Efendi'nin oğlu olan Ebû Hâmid Mehmed Efendi, Ebüssuûd Efendi'den mülâzım oldu. Rusçuk, Tırhala, Safed kadılıklarından sonra Haremeyn kadılığı görevine giderken Hama'da Cemâziyelâhir 1005'te (Ocak 1597) vebadan öldü ve buraya Âzerî Çelebi kabrine gömüldü.

Ailenin en meşhur ikinci ferdi olan Taşköprizâde Kemâleddin Efendi'nin oğlu Şeyh Mehmed Efendi, Sun'ullah Efendi'den mülâzım olup Sahn müderrisliğine kadar yükseldi. Ancak Rebûlâhir 1010'da (Ekim 1601) vebadan öldü, Âşık Paşa Camii haziresinde babasının ve dedesinin yanına gömüldü. Kemâleddin Efendi'nin diğer oğlu İbrâhim Efendi müderrislik ve kadılıklarda bulunduktan sonra Anadolu ve Rumeli kazaskerliği yaptı. Mekke'de 1657'de vefat ederek Cennetü'l-muallâ'ya defnedildi. Onun oğullarından Ahmed Efendi, ilmiye mesleğinde Süleymaniye Dârülhadisi müderrisliğine kadar yükseldi ve Halep kadılığı görevine başladığı sırada vefat etti (1076/1665). Diğer oğlu Yahyâ Çelebi ise çeşitli medreselerde müderrislik yaptı (ö. 1080/1669). *eş-Şekâ'îku'n-nu'mâniyye* müellifi Taşköprizâde Ahmed Efendi'nin Kemâleddin, Muhyiddin, Ebû Hâmid Mehmed, Şemseddin, Zeynüddin adlarındaki beş oğlundan başka Bahâeddinzâde Abdullâh Efendi isminde bir damadı bulunmaktadır. Aynı zamanda talebesi olan Abdullâh Efendi, Ebüssuûd Efendi'den mülâzemet aldı. 992'de (1584) Rumeli kazaskeri, 995'te (1587) Mısır, 996'da (1588) Mekke kadısı olup aynı yıl vefat etti (Atâî, s. 305).

İlmiye aileleri arasında önemli bir yere sahip olan Taşköprizâdeler'de aile fertlerinin kadılıktan ziyade müderrislik görevini tercih ettikleri, eser telifiyle uğraştıkları, ayrıca şiir, edebiyat, hat gibi sanat dallarında önemli çalışmalar yaptıkları bilinmektedir. Belirli bir aile mezarlıkları olmamakla birlikte ailenin bazı fertleri Âşık Paşa Camii haziresine defnedilmiştir. Aile fertleri Osmanlılar'da ulemânın ismi başına getirilen Hayreddin, Muslihuddin, Kivâmüddin, İsmâüddin, Kemâleddin, Nizâmeddin gibi sıfatları almayı bir gelenek halinde sürdürmüştür.

BİBLİYOGRAFYA :

Taşköprizâde, *eş-Şekâ'îk*, s. 120-122, 390-392, 552-555; Mecdî, *Şekâik Tercümesi*, s. 139, 141, 291, 391, 524-527; Atâî, *Zeyl-i Şekâik*, s. 8-11, 305; *Sicill-i Osmânî*, II, 426; III, 121; IV, 80; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, II, 29, 669-670; Yılmaz Öztuna, *Devletler ve Hanedanlar*, Ankara 1990, II, 851-852; M. Münir Aktepe, "Taşköprizâde", *İA*, XII/1, s. 41-46; F. Babinger - [Christine Woodhead], "Taşköprizâde", *EI²* (İng.), X, 351-352.

MEHMET İPŞİRLİ

TAŞKÖPRÜ

Üsküp'te
XIV. yüzyıla ait köprü.

Makedonya'nın Üsküp şehrini ikiye ayıran Vardar nehri üzerinde inşa edilen köprü (Kamenî Most) Makedonya Meydanı ile Eskiçarşı arasında bulunmaktadır. Kaynaklarda Fâtih Sultan Mehmed Köprüsü yahut Vardar Köprüsü adıyla da zikredilen ve uzun yıllar Üsküp'ün iki yakası arasında ulaşım görevini üstlenen köprü, 1971'de yeni Goce Delçev Köprüsü'nün inşasından sonra sadece yayaların geçişine tahsis edilmiştir. Muntazam kesme taştan yapılan bu eserin inşa tarihi tam olarak bilinmemektedir. Köprünün mimari özellikleri bir Osmanlı dönemi eseri olduğunu göstermesine rağmen bazı yerli araştırmacılar onun Bizans devrine (I. Justinianos'a [527-565]) ait olduğunu iddia etmektedir (Iljov, X-XI [1983], s. 155-163). Bazı Sırp araştırmacıları da köprünün Osmanlı öncesi Sırp döneminde inşa edildiğini ve Üsküp'ü başşehir yapan Sırp Kralı Duşan tarafından onarıldığını, dolayısıyla Duşan Köprüsü diye anıldığını ileri sürmektedir (Katanić - Gojković, s. 117). Üsküp halkı arasındaki bir söylentiye göre ise köprü Krallık Marko devrinde yaptırılmıştır (Vasiljević, s. 125). Ancak bu iddialar hiçbir delille desteklenmemektedir. 23 Kasım 1972 - 12 Mart

1973 tarihleri arasında Üsküp Kenti Kültür Eserlerini Koruma Kurulu tarafından Gordana Spasovska ve ekibine yaptırılan arkeolojik araştırmalarda da köprünün Osmanlı öncesi döneme aidiyetini veya burada daha eski bir köprünün bulunduğunu kanıtlayan bir delile rastlanmamıştır (Kumbaradži-Bogoević, XXIV/3 [1980], s. 166; *Osmanliski Spomenici vo Skopje*, s. 202).

1566 tarihli bir arşiv belgesinde köprünün on sekiz gözlü olduğu belirtilir. Evliya Çelebi köprünün on dört gözü bulunduğunu, Fâtih Sultan Mehmed tarafından yaptırıldığını, dört gözü harap olunca III. Murad devrinde tamir edildiğini ve bu tamire ait 987 (1579) tarihli kitâbenin varlığını belirtmektedir (*Seyahatnâme*, V, 557-558). Hammer ve Ekrem Hakkı Ayverdi köprünün Fâtih devrine aidiyeti fikrini benimsemekle beraber Şemseddin Sâmî ve Sâlih Âsım köprünün inşasını II. Murad'a atfetmektedir. Makedonyalı araştırmacılar tarafından neşredilen köprüyle ilgili vakfiyelerin bir kısmında köprünün gerek inşası gerekse onarımlarındaki masraflar ayrıntılı biçimde verilmektedir. Üsküp kazası, Şişevo, Glumovo, Kondovo, Sedlarevo vb. köylerin köprü inşası esnasında dokuz yıl vergiden muaf tutulduğu, inşaatında Serez ve Selânikli ustaların çalıştırıldığı kaydedilmektedir (Kumbaradži-Bogoević, *Osmanliski Spomenici vo Skopje*, s. 205-206; Sokoloski, VIII/2 [1977], s. 81-87).

Üsküp'ün simgesi durumundaki Taşköprü'nün uzunluğu vaktiyle 210 m., genişliği dıştan dışa yaklaşık 6,50 m. idi. Yanına yaptırılan rihtimla bazı gözleri kapanan köprüde on kemerli göz mevcuttur. Kemerleri yuvarlak olmakla birlikte farklı genişlikteki köprü iki uçtan ortaya doğru hafifçe yükselmektedir. Köprü ayaklarında her iki yönde benzer sel yaranlar ve to-

Taşköprü –
Üsküp /
Makedonya

puklar vardır. Köprünün ortasında bir ayak üzerinde mansap yönünde yer alan kitâbe köşkü ayağın kalın tutulmasıyla biraz genişçe ele alınmıştır. Eskiden mukarnaslı niş üzerinde bulunan kitâbe Üsküp'ün Avusturyalılar tarafından işgali sırasında (1100/1689) sökülüp atıldığından yeri boştur. Kitâbe şöyledir: "Ta'mîrini görenler bu cisir-i bî-nazîrin / Tahsîn edip dediler çok evvelkiden a'lâ / Ta'mîr olunmak ile yapıldı gönül halkın / Oldu hilâlî târîh 'termîm-i cisir-i bâlâ'" 987 (1579). Zaman içinde harap olan köprü çeşitli tarihlerde pek çok tamir görmüş, bazı kısımlara yapılan farklı müdahalelerle kısmen özgünlüğünü yitirmiştir. 1566 ve 1579 yıllarında esaslı şekilde onarılmıştır. 1817, 1818, 1869, 1888, 1896-1897 ve 1905 yıllarında da tamir edildiği bilinmekle beraber bunların ayrıntıları belli değildir. 1888'de yapılan onarımlarda köprüdeki dört kemer tuğla ile tamamlanmıştır. 1909 yılındaki tamiratta köprünün korkuluğu kaldırılmış, her iki taraftan demir konsollarla desteklenen 1,90 m. genişliğinde yaya kaldırımı yapılmıştır. Bu tamirde köprüye konulan kitâbenin de âkibeti meçhuldür: "Sultan Murâd-ı sâni eyledi bu cisir evvel / Tevsii etti ferman Sultan Reşâd-ı a'del / İ'mâr olundu köprü hakkın ki pek mükemmel / Unvânına denilse şâyân-ı cisir ekme!" (Kumbaradži-Bogoević, XXIV/3 [1980], s. 168). Sâlih Âsım ve

E. Hakkı Ayverdi'ye göre tarihi belirtilmeyen bu kitâbenin yazarı Rifâi şeyhi Sâdeddin Efendi'dir. Ancak onun 1327 (1909) tarihini gösteren asıl kıtası şudur: "Görüp tevsî-i cisri / Söyledim cevher gibi târîh / Mehemmed Hân-ı hâmistir / Veren bu cisre âbâdî" (Sâlih Âsım, s. 15; Ayverdi, *Avrupa'da Osmanlı Mi'mârî Eserleri III*, s. 302). Son olarak 1963 depreminde hasar gören köprü daha sonra tamir edilmiştir. Köprünün sofa köşkündeki 987 (1579) tarihli onarım kitâbesi 1930'lu yıllardaki onarımda, köprü mihrabındaki 1327 (1909) tarihli onarım kitâbesi 1970'li yıllardaki onarımda ortadan kaldırılmıştır (Katanić–Gojković, s. 117-121; Çulpan, s. 126-127; Cvetkova, s. 255-256). 2000 yılında başlayan son restorasyonda köprünün yedinci ayağı üzerinde yer alan mihrâbiyesi 4 Temmuz 2003'te bazı işçilerin dikkatsizliği yüzünden yıkılmıştır. 1970'li yıllardaki tamirde kitâbelik köşkü yıkıldığında fazla bir tepkiyle karşılaşmamış, ancak 4 Temmuz 2002'de köprünün mihrabı Vardar nehrine düşürülerek parçalandığında müslüman halk tarafından büyük tepki gösterilmiştir. Üsküp Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği tarafından Makedonya devlet makamları ve UNESCO nezdinde temaslarda bulunulması üzerine köprünün restorasyonu durdurulmuş, Eylül 2002'deki yeni iktidar döneminde tekrar devam edilmiş ve Üsküp'te 1963'te meydana gelen şiddetli depremin kırkinci yılında 26 Temmuz 2004'te köprünün açılışı yapılmıştır.

2000 yılında başlayan söz konusu restorasyon ve 2004'te devam eden çalışmalar esnasında köprü korkuluklarında ve zeminindeki taşlar sökülerek orijinalerinden daha geniş ve yüksek biçimde yenilendiği, eski taşların köprünün yanına atıldığı, Türk taş köprüleri mimarisinde görülen bir özellik olarak köprünün yedinci ayağı içinde yer alan iki bekçi odası girişinin kapatıldığı, köprü ayaklarında ve kemer yüzeylerinde bulunan sekiz adet gül bezek, çarkifelek vb. Osmanlı süsleme sanatını sembolize eden motiflerin detaylı

XX. yüzyılın başlarında Taşköprü'yü gösteren bir fotoğraf (Muhammed Aruçi fotoğraf arşivi)

TAŞKÖPRÜ

çizimlerinin bulunmadığı, köprü üzerinde birer dinlenme ve seyir yeri olan, seferde köprüden geçen birliklerin denetlenmesi için yapılan sofa ile kitâbelik kısmının ve yıkılan mihrâbiyenin yerine konulmadığı tesbit edilmiştir. Köprü'nün bu son restorasyonunu incelemek üzere Temmuz 2004'te Türkiye'den gönderilen bir uzman ekibin raporunda köprüye ait mihrap köşkünün toplam yetmiş altı taştan meydana geldiği belirlenmiştir. Bunlardan yetmiş iki taşın kullanılabilir durumda olduğu, geriye kalan dört taşın da aslına uygun biçimde yenileneceği belirtilmiş, köprü mihrâbiyesinin çok işçilik gerektirmesinden dolayı restorasyonun sonunda yerine konulacağı bildirilmiştir. Mihrap köşkünün de orijinaline uygun şekilde mevcut taşlarla yapılacağı, mihrap nişinde kırılmış mukarnaslı taşların yerleştirileceği, varlığından söz edilen kitâbenin bulunacağı veya arşiv fotoğraflarına bakılarak yerinin yazdırılacağı ifade edilmiştir. Çeşitli baskılar neticesinde 2007'de mihrâbiye yaptırılmıştır. Ancak mihrâbiyenin karşısına Osmanlı karşıtı bir isyancının, sözde kahramanları olan Karpoş'un anısına bir plaket konulmuştur. Makedonyalı yetkililerin, restorasyon ve konservasyon projesi adı altında farklı bir dönemi ve üslubu yansıtmak biçimde yeniden inşa etmeye çalıştıkları Üsküp Taşköprüsü'nün mimarisinde ve tarihlendirilmesindeki hataların yeni bilgiler ışığında düzeltilmesi gerekmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

İsa Bey'in Hicri 874 Tarihli Türkçe Vakfiyesi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Defter nr. 629, s. 652-653; *Milâdi 1467-68 Tarihli Üsküp Kazası Mufassal Tahrir Defteri*, Başbakanlık Arşivi, Defter nr. 4; *Milâdi 1481 Tarihli Üsküp Kazası Mufassal Tahrir Defteri*, Başbakanlık Arşivi, Defter nr. 16; *Milâdi 1455 Tarihli Üsküp Kazası Mufassal Tahrir Defteri*, Başbakanlık Arşivi, Defter nr. 12; *Milâdi 1569 Tarihli Üsküp Livası Mufassal Tahrir Defteri*, Tapu Kadastro, KKA, Defter nr. 190; *Hicri 1061/ Milâdi 1650-51 Tarihli Ali Emîri Tasnifi*, Tapu Kadastro, KKA, Defter nr. 468; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, V, 557-558; Hammer (Atâ Bey), III, 77; Jovan Hadži Vasiljević, *Skoplje i Njegova Okolina. Istoriska, Etnografska i Kulturno-Politička Izlaganja*, Beograd 1930, s. 125; Sâlih Âsım, *Üsküp Tarihi ve Civan*, Üsküp 1932, s. 15; N. Katanić – M. Gojković, *Grada za Proučavanje Starih Kamenih Mostova i Akvedukata u Srbiji, Makedoniji i Crnoj Gori*, Beograd 1961, s. 117-121; Cevdet Çulpan, *Türk Taş Köprüleri*, Ankara 1975, s. 126-127; Ayverdi, *Osmanlı Mi'mârîsi IV*, s. 883-886; a.mlf., *Avrupa'da Osmanlı Mi'mârî Eserleri III*, s. 300-302; a.mlf., "Yugoslavya'da Türk Âbideleri ve Vakıfları", *VD*, sy. 3 (1956), s. 161; M. Gojković, *Stari Kameni Mostovi*, Beograd 1989, s. 127-130; L. Kumbaradži-Boğoević, *Osmanliski Spomenici vo Skopje*, Skopje 1998, s. 202-210; a.mlf., *Üsküp'te Osmanlı*

Mimari Eserleri (trc. Suat Engüllü), İstanbul 2008, s. 386-402; a.mlf., "Kameniot Most vo Skopje", *Glasnik na Institutot za nacionalna Istorija*, XXIV/3, Skopje 1980, s. 165-183; Mustafa Özer, *Üsküp'te Türk Mimarisini*, Ankara 2006, s. 163-166; H. Yıldırım Ağanoğlu, *Üsküp Kitabı*, İstanbul 2008, s. 188-192; G. Elezović, "Turski Spomenici u Skoplju", *Glasnik Skopskog Naučnog Društva*, I/1, Skopje 1925, s. 135-176; V/2 (1929), s. 243-261; VII-VIII/3-4 (1930), 177-192; Semavi Eyice, "Üsküp'de Türk Devri Eserleri", *TK*, sy. 11 (1963), s. 26; B. Cvetkova, "Kam Ikonomičeskata Istorija na Gradovete v Balgarskite Zemi prez XV vek", *Izvestija na Institutot za Istorija*, XIV-XV, Sofia 1964, s. 255-256; A. Matkovski – P. Angelakova, "Nekolku Kratki Patopisi za Makedonija", *Glasnik na Institutot za Nacionalna Istorija*, XVI/1, Skopje 1972, s. 251; M. Sokolowski, "Vakafi i Vakafski Imoti vo Skopje i Skopsko vo XV i XVI vek", *Prilozi-MANU*, VIII/2, Skopje 1977, s. 66-87; a.mlf., "Neki Novi Izvorni Podatoci i Sogleduvanja za Kameniot Most vo Skopje", a.e., XIV/1-2 (1983), s. 83-96; V. Iljov, "Kameniot Most vo Svetlinata na Najnovite Proučuvanja", *Zbornik na Arheoloski Muzej na Makedonija*, X-XI, Skopje 1983, s. 155-163; *Kâmûsü'l-a'lâm*, II, 932.

MUHAMMED ARUÇI

TAŞLAMA

(bk. HİCİV).

TAŞLICALI YAHYÂ

(ö. 990/1582)

Hamsesiyle ünlü divan şairi.

Arnavut asıllı Dukakin ailesinden olup kesin doğum tarihi ve yeri bilinmemektedir. Kaynaklarda ailesine nisbetle Dukakinzâde, geldiği yerin taşlık bir bölge oluşundan dolayı da Taşlıcalı diye anılmıştır. Kuzey Arnavutluk'tan devşirilip İstanbul'a getirildi. Acemi Oğlanları Ocağı'nda eğitilerek yaya başı ve ardından sipahi oldu. Yeniçeri Ocağı'nda iken öğrenme hevesi ve yeteneğiyle ocağın kâtibi Şehâbeddin Bey'in dikkatini çekti ve onun çırağı sıfatıyla birtakım mecburiyetlerden kurtuldu. Âşık Çelebi'nin ifadesiyle "tâlimhâneyi muallimhâne bilmek suretiyle" Kemalpaşazâde ve Fenârîzâde Muhyiddin Çelebi gibi âlim ve şairlerin meclislerinde bulundu. Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran ve Mısır seferlerine katıldı. Zamanla şiirdeki şöhreti arttıysa da hemşehrisi Hayâlî Bey'in bazı eleştirileri yüzünden hak ettiği mevkiyi elde edemedi. Kanûnî Sultan Süleyman, Hayâlî Bey'e gösterdiği iltifatı Yahyâ Bey'den esirgeyince o da veziri Rüstem Paşa'nın himayesine girip Eyüp Vakfı mütevellisi oldu. Ancak bu ikbal devri uzun sürmedi; Rumeli'de İzvornik sancağına sürülünce Yahya-

lı Akıncılar Ocağı'na katıldı ve bir daha İstanbul'a dönmedi. Son kasidesini Sigetvar seferi esnasında (1566) Kanûnî'ye sunan şair burada yaşının seksene ulaştığını belirtti ve padişahın çocuklarını himaye etmesini istedi. Son yıllarında Gülşeni şeyhi Uryânî Mehmed Dede'ye intisap ederek kendini tamamen tasavvufa verdi. Kaynaklarda Yahyâ Bey'in ölüm tarihi ve yeriyle ilgili farklı kayıtlar bulunmakla birlikte 990 (1582) yılında yaşı doksanı aşmış olduğu halde vefat ettiği kabul edilmektedir. Mezarı Sırbistan sınırları içinde İzvornik yakınlarındaki Lozniçe'dedir.

Hayâlî Bey ile birlikte Kanûnî'nin Bağdat Seferi'ne katılan, bu sırada Fuzûlî ile görüşen Taşlıcalı Yahyâ "sâhib-i seyf ü kalem" sıfatına lâyık asker şairlerden olup "Şehzade Mustafa Mersiyesi" gibi devrin şartları gereği yazılması cesaret isteyen şiiri kaleme alacak kadar gözü pek ve korkusuz bir kişiliğe sahipti. Kendi döneminde gazel ve mesnevi sahasının güçlü temsilcilerinden sayılmıştır. Nitekim hem divanında hem hamsesinde özgün olmayı başardığını ve kimseyi taklit etmediğini belirtir. Gerek sağlığında gerekse ölümünden sonra yazılan tezkirelerde kişiliği, şiirleri ve hamsesi övülmüştür. Taşlıcalı Yahyâ'nın bilhassa kasideleri dikkat çekicidir. Bunların teşbîh bölümlerinden itibaren hemen her beyitte bir kahraman şairin, bir Osmanlı gazisinin coşkunu heyecanı acıkı bir üslup ve gür bir sesle yer almaktadır. Geleneksel kaside yapısına göre uzun tutulmuş olan teşbîhlerde yer alan bazı tasvirlerdeki orijinallik, soyut-somut tezadını pek çok yerde başarılı biçimde kullanması ve konu farklılığında gösterilen titizlik Yahyâ Bey'i çağdaşlarından ayıran özelliklerindedir.

Âşık Çelebi
Tezkiresi'nde
Taşlıcalı
Yahyâ'nın
tasvir edildiği
sayfa
(Millet Ktp.,
Ali Emîri
Efendi, Tarih,
nr. 772,
vr. 240^a)